

Dissertatio botanico-medica, in qua Fungus melitensis ... / publice ventilationi proponitur a Johanne Pfeiffer.

Contributors

Pfeiffer, Johannes.
Linné, Carl von, 1707-1778.
Åkerman, Anders, 1718-1778
Uppsala universitet.

Publication/Creation

Upsaliae : Excud. L.M. Höjer ..., [1755]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/avyrv8dd>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

19
M. D. C. C. L. V.

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA,
IN QUA

FUNGUS MELITENSIS,

CUM
CONSENS. EXPERIENT. FACULT. MED.
IN ALMO UPSAL. LYCÆO,
PRÆSIDE,

VIRO NOBILISSIMO ET EXPERIENTISSIMO

DN. DOCT. CAROLO
LINNÆO,

EQUIT. DE STELLA POLARI, ARCHIATR.
REG. MED. ET BOTAN. PROFESS. ACAD. UPS. HOL-
MENS. PETROPOL. BEROL. IMPERIAL. LONDIN.
MONSPEL. TOLOS. FLORENT. SOCIO,
PUBLICÆ VENTILATIONI PROPONITUR

JOHANNES PFEIFFER,

HOLMENS.

ALUMNO REGIO.

IN AUD. CAROL. MAJ. D. XX. DEC. A. MDCCLV.
H. A. M. S.

UPSALIÆ, Excud. L. M. HÖJER, Reg. Acad. Typogr.

S:Æ R:Æ M:TIS
SUMMÆ FIDEI VIRO,
Regis Regnique Svio-Gothici

SENATORI,
Regiorum Ordinum
EQUITI

ET

COMMENDATORI,

Illustrissimo atque Excellentissimo
COMITI ac DOMINO,

DN. CLAUDIO
STROMBERG,

MÆCENATI INDULGENTISSIMO.

Verecunda. Mente.

Timidoque. Gressu.

Ad. Tua.

VIR. EXCELLENTISSIME.

Juve-

Juvenilis. Mea. Musa. Prorepat.

Pulvinaria.

Plantam. Offerens.

Vile. Admodum. Munus.

Sed. Vero. Animadvertis

Pietate. Non. Pretio.

Divos. Commoveri.

In. Te. Quidem.

HEROUM. ILLUSTRISIME,

Aviti. Stemmatis. Decus.

Summi. Muneris. Splendorem.

Aulæ. Et. Curia. Insignia.

Sed. Et. His. Majora.

Admiratur.

Virtutem. Atque Scientiam.

Quarum. Illa. Comem.

Hæc. Comitem.

Fecerunt.

TU. Vero. MÆCENAS. EXCELLENTISIME.

Quem. Universis. Aditum. Præbes.

Mihi. Uni. Ne. Deneges.

Sunt. Quas. Tacere. Vetat. Religio.

Aliæ. Multæ. Adorandi. TE. Causæ.

Gratiam. Loquor.

Præsidium. Beneficia.

In. Paternam. Domum.

Colla-

Collata.

Æmula. Ergo. Meorum. Studia.
In. TE. UNO. Impense. Prædicando.
Qua. Possum. Ratione. Ut. Imiter.
Hanc. Chartulam.
Statuæ. Perennaturæ.
Nisi. Exilitas. Prohibeat.
Vicem. Subituram.
TIBI. Consecrare.
Volui. Debui.

ILLUSTRISSIMI ATQUE EXCELLENTISSIMI
NOMINIS TUI,

cultor devotissimus,
JOHAN. PFEIFFER.

I. N. J. C.

§. I.

X tanta , quantam alma Natura liberaliter nobis concessit VEGETABILIVM copiam , non omnes simul & semel , sed sensim , tam ratione multitudinis , quam specialis earum structuræ indolisque , detectas fuisse deprehendimus . Prius quod attinet , aliæ reperiuntur

plantæ , quæ per totam Europam sponte crescunt , & a Tornoa Romam usque diffusæ sunt v. g. Alsine media ; aliæ vel summa cacumina , vel valles retortas , vel etiam radices montium Alpiorum Riphæorumque amant : aliæ vicissitudines frigoris & caloris , umbrasque veris nocturnas , vel solis flammæ diurnas , nunquam patiuntur , sic Rubus arcticus , Norlandensibus & Canadensibus familiaris , vix ac ne vix quidem fert clima Upsaliense , multo minus illarum regionum , quæ magis austrum spectant ; aliæ nec calorem urentem æstatis , nec frigus intensum hyemis tolerant , utpote Oliva ; aliæ demum loca potissimum occupant paludosa v. g. Rubus Chamæmorus,

A

morus,

morus, Andromeda polifolia, Helonias, Aletris, Sarracena, &c. quarum culturam hortensem nondum rite didicerunt Botanici. Posterius vero si respexeris, omnino fatendum est, minimas plerumque plantas perspicacissimis Botanicorum oculis diutius sese subduxisse, quales sunt Montia fontana, Queria hispanica, Minuartia dichotoma, campestris & montana, Læflingia hispanica, Centunculus minimus, Tillæa aquatica & muscosa, Lyfimachia Linum stellatum & quæ sunt reliqua.

Quædam vero difficiliter a se invicem internoscuntur, propter majorem quam referant similitudinem. Hinc omni oculorum acie opus est ad distingvendum Gramina, Filices, Muscos, Algas, Fungos, quorum in numerum referre licet plantam Cynomorium dictam, quippe quæ cum ultimis allatis maximam habet conformitatem.

§ II.

Plantarum quædam PARASITICÆ dicuntur, quia vix nisi una cum aliis plantis radicant, quibus quasi infertæ atque insititiæ succum sui nutrimenti ex hoc ipsarum stamine adscititio aptum & præparatum hauriunt, quibus plantandis, & ad fructificationem perducendis, Botanicis omnis movendus est lapis. Dividuntur vero hæ in tres potissimum phalanges: Prima est earum, quæ radices suas corticibus aliorum fruticum infigunt, & repentes, quocunque loco id fieri possit, easdem habent intertextas, succumque, hirudinis instar, totius plantæ eliciunt. Huc referuntur: *Hedera helix*, *Rhus radicans*, *Bignonia radicans*, *Cacti scandentes*, *Epidendrum Vanilla*, *Pothos scandens*, *Cuscuta europæa*, *Cassytha filiformis* &c. Secundi ordinis sunt, quæ radice penitus carentes, unicum tantum locum arborum occupant, & rami aut traducis instar, cum iplo arbore unum totum efficiunt, veluti: *Viscum album*, *rubrum*, *purpureum*, *Opuntioides*, *verticilla-*

ticillatum, *Tillandsia*, *Renealmia*, *Asplenium nidus* & *varia Filices Indicae*, *Lichenesque Europaei*. Tertia denique classis Parasiticas terrestres comprehendit, quae non nisi aliarum radicibus se inserunt, & quamvis id habent commune cum reliquis plantis, quod e gremio terrae erumpere videantur, nihilo tamen minus non progerminant, sed omni carent vigore, nisi in quantum cum aliarum radicibus cohæreant adunatae sub terra, quae affixas succo quam maxime sibi convenienti nutriunt, ut *Monotropa hypopithys* & *uniflora* e radicibus Pini crescentes, *Afarum Hypocistis* e radicibus Cisti oriunda, *Orobanche* e radicibus Pisi aut aliorum fruticum erumpens, *Cynomorium* & qua partem *Latbræa clandestina* & *Squamaria*. Magna harum pars, praesertim earum, quae tertio posuimus loco, id sibi habent singulare, quod foliis omnino careant, & si forte rudimenta foliorum appareant, ut plurimum colorata sunt, uti a Botanicis nuncupantur, non viridia, veluti reliquarum folia, sine dubio a Sapientissimo Creatore ita instructæ, quod sub umbra arborum ortum ducant, nec in aprico sint positæ. Par quoque est ratio plantarum in cellariis eductarum, vel quae lumine diei quavis alia ratione destituantur, nimirum quod nullam foliorum viriditatem præ se ferant. Plantæ vero foliis viridibus instructæ, si loco quodam clauso, aut viridiario obscuro fuerint inclusæ, folia amittunt & prorsus nudæ evadunt; hinc *Hypocistis*, *Hypopithys*, *Orobanche*, *Squamaria*, *Anblatum*, *Cynomorium*, maximam Botanicis movent admirationem, quod non uti reliquæ plantæ, viridibus instruuntur foliis.

§. III.

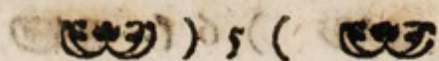
Tot inter plantas recentiori ævo detectas & admiratione dignas, CYNOMORIUM unica fere fuit, cujus perspicacior contemplatio, ad investigandam & descri-

bendam structuram ejus singularem atque virtutem, attentio- rem me fecit; structura enim a reliquis gaudet diversissima, utpote quæ imaginem Fungi potius habet expressam, quam herbæ, ad quam tamen omni jure referri debet. Colorem habet, quoad omnes partes, rubicundum & sanguineum, qualem nunquam penes reli- quas vidi plantas; virtutem ultimo si respiciendum, ma- ximum efficacissimumque in Machaonica arte porrigit pharmacon, licet ad hunc usque diem in Pharmacopoliis nostris nondum visa, & quam plurimis Medicis nostris practicis adhuc ignota sit. Gratum itaque pariter ac o- peræ pretium duco, si tyrocinium quoddam medicum prima vice in lucem editurus, in gratiam Medicorum, maximumque ægotantium commodum, plantæ hujus de- scriptionem memoriæ vestræ L. B. ut ita dicam, refusci- taverim, præsertim cum penuria librorum Botanicorum rariorum laborent plerique, quibus tamen carere nun- quam potest Medicus, qui completam hujus plantæ sibi acquirere cupit notitiam. Equidem fateor librum hujus argumenti, a Michelio *) editum, mihi quoque deesse, Ita- lico idiomate conscriptum, cujus, omni licet diligentia adhibita, non compotem me fieri potuisse doleo, nescius an in Patriam unquam fuerit invecus. Hujus vero de- fectum supplere conabor, exacte colligendo ea, quæ nobis reliqui Auctores hac de planta tradiderunt, & cen- suræ sistam specimina a Præfecto Insulæ Melitensis cum
Nob.

---

*) P. A. MICHELII *Relazione dell' erba detta da botanici Orobanche, e volgarmente sucstamele, fiamma, e mal d' ecchio, che da molti anni, in qua si é sopra- modo propagata quasi per tutta la Toscana; nella quale si di- monstra qual sia la vera origine di detta erba, perché dan- negi i legumi, e il modo di estirparla. Firenze, per li Tartini. 1723, in 8:vos.*

N. D. PRÆSIDE, & Hujus iterum indultu mecum com-
municata.

§. IV.

SYNONYMA.

Ut dilucida primum gaudeamus hujus plantæ notitia,
Synonyma inquirenda & colligenda sunt, quorum ope
hanc ab aliis facilius distingvere possumus.

Notantur vero imprimis sequentia:

- CYNOMORIUM coccineum. *Spec. plantar. pag. 970.*
Cynomorium purpureum officina. *Mich. gen. 17. tab. 12.*
Fungus mauritanicus verrucosus ruber. *Petiv. gaz. 60. tab. 39. fig. 8.*
Fungus typhoides coccineus tuberosus melitensis. *Bocc. mus. 2. pag. 69. tab. 56.*
Fungus typhoides coccineus. *Dal. pharmac. 64.*
Fungus typhoides liburnensis. *Till. pis. 64. tab. 25. Bocc. physic. 56. tab. 4.*
Fungus melitensis. *Mat. med. 534. Act. Bononiens. 1. pag. 158.*
Melitenfibus Heeritz tal General.
Mauritanis Turtooths Bargasham.
Trapanenfibus Sanguinaria.

§. V.
GENUS.

Quo clarior plantarum evaderet cognitio, Botanicis
maxima fuit cura, distinctam uniuscujusque plantæ no-
tam characteristicam sibi acquirere, quam partium fructi-
ficationis universalium descriptione affecuti sunt. Est ve-
ro fructificatio nihil aliud, quam planta interna sponte se
pandens, & papillonis instar, larvam sive pupam, intra
cujus cancellos inclusa fuit, sese exuens & perfectam de-
mum atque nudam, in speciei sui multiplicationem, sese
osten-

ostendens. Interna hæc unius cujusque structura eadem est, qua plantæ non tantum optime a se invicem dignoscuntur, sed & proximam earum formam, affinitatem, proprietatesque demonstrat. MICHELIUS in Generibus Plantarum pag. 17. tab. 12. primus fuit, qui plantæ hujus fructificationem exactius perscrutatus est, & exinde distinctum formavit genus. Verba Auctoris hæc sunt: *CYNOMORION est plantæ secundariæ, aut parasiticæ genus, quemadmodum in libello nostro de Orobanche Florentiæ anno 1720. in lucem edito tradidimus, quod aliarum stirpium radicibus innascitur, & alitur, ut Anblatum, Clandestina, Hypopithys, Orobanche & similia; initio squamis densissimis tectum, postea dum incrementum acquirit, & ad magnitudinem suam pervenit, squamarum agmina inter se paullatim dilatantur, foliolis intra squamarum spatium creberrime vestitum, inter quas emergunt flores monopetali, anomali, vomeris aut cunei turbinati forma, ex una parte cavi, altera vero convexi, stamine crassiori, apice biventri instructi, sed steriles, & calyce earentes. Embryo vero ab eisdem floribus vix sejunctus, tuba donatus, & foliis plantæ, tamquam calyce obvolutus, abitque deinde in subrotundum semen.*

N. D. PRÆSES hac Michellii descriptione & figura nixus, in *Generibus Plantarum Lugd. Batav. 1737*, vel editione prima N:o 702. suum sistit characterem, ita expositum: **CYNOMORIUM.** *Mich. 12.*

* *Masculini flores in amentum cum femineis digesti.*

CAL. Amentum erectum, undique limbricatum, compositum
Squamis unifloris, oblongis, erectis, truncatis, inferne angustatis, hinc gibbis, inde cavis.

COR. nulla.

STAM. Filamentum unicum, firmum, rectum, squama calycina longius. *Anthera didyma.*

* *Femi-*

* *Feminini* flosculi masculinis mixti, in eadem planta, vixque ab iis remoti.

CAL. Amentum commune cum masculis.

Flosculi squamula nulla excepti, præterquam a foliis plantæ, vices squamæ gerentibus.

COR. nulla.

PIST. *Germen* globosum. *Stylus* unicus, erectus, firmus, patens, longitudine squamæ calycinæ. *Stigma* obtusum.

PER. nullum.

SEM. unicum, subrotundum.

Postquam vero N. D. PRÆSES plantam acceperat exsiccatam, aqua tepida calefecit illam, qua emollita mollis ac succosa evasit, & tanquam nuper nata, hinc detegit, Micheliū in ea describenda, ad minimas partes haud attentum fuisse, quare etiam N. D. PRÆSES in ultima *Generum Plantarum* editione, sive quinta, sub N:o 922, eundem characterem sequenti modo emendavit.

CYNOMORIUM. *Mich.* 12. †

* MASCULI flores in amentum cum femineis digesti.

CAL. Amentum erectum, clavatum, undique tectum flosculis. *Perianthium proprium* tetraphyllum; foliolis tribus clavatis; quarto inferiore majore, obtusissimo, canaliculato.

COR. nulla.

STAM. *Filamentum* unicum, firmum, rectum, squama calycina longius. *Anthera* didyma.

* FEMINEI flosculi masculis mixti, in eadem planta, vixque ab iis remoti.

CAL. Amentum commune cum masculis. *Perianthia* propria foliolis quatuor, clavatis, tuberculatis, germi- ni insidentibus, æqualibus, persistentibus.

COR. nulla.

PIST. *Germen* ovatum, sub perianthio. *Stylus* unicus, erectus,

erectus, firmus, patens, longitudine squamæ calycinae. *Stigma* obtusum.

PER. nullum.

SEM. unicum subrotundum.

Obs. Vidi etiam flosculos hermaphroditos monandros, reliquis immixtos.

Quo Auctores Botanici characteres genericos eo facilius determinarent, cuicumque generi propria imposuerunt nomina, quam ob causam Michelius hanc quoque plantam CYNOMORION dixit, ut ipse refert a Canis genitalis similitudine, quia plantæ figura penem canis qualitercunque referat.

Unica tantum species hujus generis nobis adhuc cognita est, vanum itaque duximus, differentiam quandam adferre specificam. Equidem novi *Tillium* in horto Pisano hæsitasse, annon inter plantas ad inferiora Europæ & superiora Africæ crescentes, plures generis hujus species existerent, cujus rei asserti eo minus subscribo, quo certius mihi persuasum est, unam eandemque plantam, secundum varias ætates, valde mutari, adeo ut in prima ætate caulis in totum squamulis tegatur, quas demum, maturescente fructu, ad ipsam usque spicam coarctat & sæpe dejicit. Epitheton illud *τὸ Coccineum* plantæ huic, ut nomen *Triviale*, in Speciebus plantarum attribuitur, certe, ob ruborem totius plantæ, præter id, quod recens adhuc violenter pressa succum reddat sanguineum. *Fungus Melitensis*, ut nomen ejus Pharmaceuticum forte adoptari possit, fungus tamen non est, licet a Botanicis, qui primi eam perspexerunt, hocce nomine insignita fuit, quod nomen ab omnibus Botanicis parum gnaris, communiter est receptum. Præterea in genere notandum est, nomina Pharmacopæorum, licet alienissima, valere ut nummi, ex consensu dantis & accipientis.

§. VI.

DESCRIPTIO.

RADIX fere nulla, sed caulis quasi immediate radicibus aliarum plantarum infixus, interdum juxta basin exferens aliquot fibrillas simplicissimas, quemadmodum bulbosa nonnullæ supra bulbum.

CAULIS communiter semipedalis est, erectus, solidiusculus, tenax, crassitie digiti, & cum adhuc junior squamis ovatis, acutis, imbricatis, albis tectus, quas circa florescentiam maximam partem exuit, deponit aut contrahit, ut fere nudis sit, rugosus, inæqualis & totus, postquam exsiccat, purpureus, quas tamen sub terra retinet. Ceterum simplicissimus est caulis, seu scapus & ramis omnibus destitutus.

SPICA caulem terminat, sæpe longitudine ipsius caulis, sed crassitie dupla ex bracteis seu squamis ovatis, purpureis, densissime imbricatis, in quarum sinu flosculi sessiles hærent. Structura ut in caractere dicta.

In *Actis Bononiensibus* sat adæquatam plantæ hujus descriptionem habemus: *In altitudinem surgit palmarem, pediculus crassitie unciam unam æquat, longitudine tres, quatuorve; capitulum vero paullo crassius est, ut minoris typhæ palustris clavam videatur referre. Ubi ad maturitatem venit, innumerabilibus granis, panico similibus & coccinei coloris adpersum est, at si digitis prematur, sanguineus fere succus exstillat.*

RAJUS descriptionem suam e **BOCCONE** de plantis Siculis desumptam sic profert: *Palmaris est altitudinis, interdum major, fungum nondum explicato capituli disco plane referens. Pediculus uncialis est crassitudinis, tres aut quatuor uncias longus, scaber, fungosus; capitulum etiam ipsum fungosum, pediculo paullo crassius, minoris typhæ palustris clavam aliquatenus representans, quod dum viret, si digitis premas, veluti sanguineum succum fundit.*

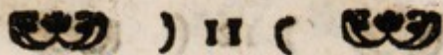
Per maturitatem granis minimis innumeris exasperatur, undique cocci colore splendentibus. Aestatis munus est, aliis tempestatibus temere & frustra quaesieris. Folia tenuissima primo nascenti adesse, atque maritimis fluctibus continue irrigari dicuntur.

FIGURAM a Michello desumimus, qui optimam & ad vivam plantam delineavit.

§. VII.

LOCUS.

Locus vel Patria teste TILLIO non procul distat a littoribus maris mediterranei, inventa quoque est in oris *Mauritaniae*, super radices Lentisci, Myrti, aliorumque fruticum, & suffruticum parasitica. In *Sicilia* ut Drepani, per Lampedosam atque *Melitensem* insulam, speciatim in scopulo adjacente, vulgo *Scoglio del generale*, etiam provenit, ubi super Halimum, seu Portulacam marinam C. B.; Nunc vero circa portum Labronis, sive Liburni, super radicem Cali, sive vermicularis marinae arborentis J. B., fuit detectum in valetudinario veteris aggere ad meridiem, in prospectu pontis nuncupati, *il ponte delle due Scale*, in quo ad palmarem, sesquipalmarem, quandoque vero ad cubitalem altitudinem, inter Novembrem, & Martium menses crescit, ibique decedente semine se propagat. Ceterum in Insula Melitensi observata fuit planta a Boccone, nec non in Drepani & Lampedosae insulis, ac in regno Tunetano, eandem etiam e *Mauritania* habuit Petiverus. Anno 1719. in littore Liburnensi, & deinde in Hetruriae maritimis prope Pisanum, non procul a valetudinario observatus est. At vero BOCCONUS refert quod primum credebatur *Melita* propria planta, sed quod postea fuerit lecta in insula *Favignana*, ad salinas Trapariti, & in insula *Ronciglio*,
ut

ut & *Tuneti*, imprimis in locis *maritimis* aqua *falsa* irroratis, ubi *germinat* Decembri, aut Januario, *floret* Aprili, aut Majo, *maturescit* demum Julio, *substantia* *carnosa* Fungis *terrestribus* *durior* *alba*, sed *exsiccatione* *coccinea*; Adsportatur *facillime* ex *insula* *Ronzillo* ubi *copiosissime* *crescit*.

Nobilissimus *Dn. Corvinus* nostras, *Capitaneus* *classis* *navalis*, ante annum e *Melita* *reduxit*, & qui *plantam* *secum* *adduxerat* ad *N. D. PRÆSIDEM*, *fidem* *nobis* *fecit*, quod *unico* *tantum* *loco* in *insula* *Melitæ* *adhuc* *crescat*, & quod *Præfectus* *hujus* *insulæ* *eandem* *millibus* *custodiendam* *curet*, ne *adeo* *præstans* *pharmacum* *ibidem* *penitus* *eradicetur* & *extirpetur*, quod *Magnatibus* *muneris* *offerre* *solet*. *Nulli* *dubitamus*, *quin* *Medici*, *quibus* *salus* *generis* *humani* *curæ* *cordique* *est*, *hanc* *plantam* *sint* *conservaturi*, *non* *solum* *per* *totam* *Italiam*, *ubi* *spon**te* *crescit*, *sed* *etiam* *per* *alia* *loca* *radicibus* *aptis* *dilatata* *ferant*, *ut* *non* *solum* *ipsis*, *in* *usum* *medicum*, *ejus* *sat* *sufficiens* *sit* *copia*, *sed* *etiam* *ut* *quam* *primum* *eam*, *ad* *diffinitissimas* *usque* *regiones* *transvectam* *gaudeamus*.

§. VIII.

QUALITATES.

Planta *hæc* *succum* *non* *solum* *continet* *rubicundum*, *verum* *etiam* *quanta* *quanta* *rubra* *est*, *si* *exsiccat**ur* & *pulverisetur*, *saporis* *stiptici* *) *esse* *sentitur*. *Præ**terea* *nullum* *ex* *ea* *persenti* *odorem*, *unde* *conclu**do*, *eam* *non* *in* *nervos*, *sed* *in* *fibras*, *massamque* *fan**gvineam* *agere*,

B 2

§. IX.

---

*) *Saporis* *amaricantis* *stiptici*, *linguam* *adstringen**tis* *cum* *austeritate* *mucilaginosâ*. *Bocc. mus.*

§. IX. *Plantæ RUBICUNDÆ, ut Radix tormentillæ, Sanguis draconis, Catechu, Rumex sanguineus, Baccæ Rhois, acidum plerumque continent, quod terreni absorptum, vertitur in austerum, quare etiam a Medicis in variis PROFLUVIIS SANGVINIS communiter adhibentur, quarum tamen omnium nulla adhuc detectarum, ad profluvia sedanda, majorem sibi palmam arripuit. Ad confirmandam singularem ejus virtutem in Hamorrhagia, Dysenteria, variisque profluvii sanguineis, pulveris ʒj in vino rubro assumto, id adferre necessarium duxi, quod Bocco de plantis Sic. p. 82. de ea refert, quod scilicet adstringat maxime, unde ei præcipua laus in cohibendis sanguinis profluviiis, cujus gratia Melitenses ex Gaula insula illius in pulverem soluti scrupulum aut amplius vino vel jusculo dilutum hauriunt, ducta a majoribus hac nunquam fallente medicina. Quod ulterius idem Bocconus in Museo pag. 69. diffuso dicendi genere explicat, e quo primaria libabimus:*

§. X.

U S U S.

Hanc herbam refert Bocco in Regno Tunetano contra **DYSENTERIAM** expertissimum esse medicamentum, cujus mentio inter primos facta fuit a J. Fr. Habela de Melita, sed paucis; J. Labastii & J. Ferrantes asseverarunt Syrupum hujus fungi ad Uncj e Melita Syracusam allatum, aut pulveris ʒj Dysenterias specifica facultate sustulisse, J. Zammit ejusque Discipuli Fungum summæ efficacæ in Dysenteria vix ac ne vix unquam fallente experimento deprædicarunt.

In ulceribus CACHOËTICIS pulverem magnopere commendat.

In SCELOTYRBE fluentibus gingivis pulverem dentifricium ex hoc fungo cum saccharo, moscho, ambrâ, summis extollit laudibus.

In VOMITU CRUENTO pulveris drachmas tres, in tres partes æquales divisi, & in aqua assumti, nobilissimam uti Medicinam, deprædicat Bocco.

Femine gravissima HÆMORRHAGIA UTERI laboranti, dedit unum fere in pulverem contritum fungum, quem munificentia Serenissimæ Regine habuit Nobilissimus Archiater D. D. ABR. BÆCK, Regii Collegii Med. Præses, idque summo cum successu, ut ex literis Ejus ad D. PRÆSIDEM datis, 1755 ^{XI} didici.

6

Observatio STANCARII de hac planta notatu dignissima ex Actis Bononiensibus Tom. I. pag. 158. desumpta, sequentia continet: *Multa remedia ad suppressendum sanguinem, si qua parte ejus profluvium fiat, a medicis, vel antiquis, vel recentioribus proponuntur, in quibus illustrata sunt opiata, alumen, vitriolum. Commendabantur etiam in eundem finem, & piscis cujusdam ossa, quem Hispani piscem mulierem vocant, e Brasilia advecta, & item ossa Hippopotami, & aqua Londinensis nescio quæ. Sed hæc quidem vel nihil posse adversus profluvia sanguinis, vel parum in iis Præsidio esse Renhedius animadvertit. Accessit ad hæc Fungus melitenensis quidam, quem, quantum scio, præter Paullum Bocconem graphice descripsit nemo, is eum zhyphoidem coccineum melitensem nominat. Fungum hunc contra profluvia sanguinis valere plurimum melitenses putant; quare si quando sanguinem sistere opus habent, continuo huius fungi pulverem vino, aut iusculo dilutum hauriunt, idque se a majoribus suis accepisse ferunt. Eodem*

hoc

hoc fungo non ita pridem Bononienses medici uti ceperunt, cum adhuc Academia in Marsilii ædibus celebrantur, cumque usus, atque experimenta opinioni sic responderent, ut facile hoc unum remedium ceteris omnibus sangvinem supprimentibus anteponeretur, res digna Joanni Antonio Stancario visa est, quam suo studio, atque industria illustraret, ne homines opportunissimo remedio minus docte, ut adhuc faciebant, in posterum uterentur. Cum ergo his, quæ sangvinem supprimunt, illud fere commune sit, ut intus sumi (sumere autem intus sæpe oportet; quippe causa, propter quam sanguis profluit, sæpe interior est) sine noxa vix possint, propterea quod profluvium, nisi mutata sanguinis crassi, prohibere nequeunt; habet autem hæc mutatio periculum; idcirco illa ex supprimentibus omnibus tutissima censenda sunt, quæ minime omnium crassam sanguinis mutant, & profluvium prohibeant nihilominus. Constituit ergo Stancarius de præstantissimis quibusque supprimentibus, vitriolo, alumine, melitensi fungo, aliisque periculum facere, ac videre quam mutationem, alterationemque singula efficerent in sanguine e vena recens extracto; quidquid enim in hoc fecissent, simile aliquid etiam in sanguine per venas excurrente, si intus sumerentur, factura esse existimabat. Scimus Medicos ad hujusmodi conjecturas proclives esse. Itaque vasa paravit quinque vitrea, quorum singula unam sanguinis unciam capere possent. In unum fungi melitensis pulverem conjecit semidrachmam; in alterum vitriolum, in tertium alumen, in quartum alumen, & vitriolum simul, in quintum denique semen hyoscyami, & papaveris, & paululum opii. Cumque ægro tertiana simplici laboranti intermissionis die sanguis forte mitteretur, singula deinceps vascula venæ sectæ subjecit, ut labentem sangvinem exciperent, eoque implerentur. His repletis, reliquum extracti sanguinis in sexto quodam vase est adservatum eo consilio, ut ex hujus cum ceteris comparatione, quo in sanguine mi-

nor

nor mutatio secuta esset, appareret; qua de causa vascula omnia seorsum, & quieto in loco sunt posita, observatoque, quo serosa pars sanguinis ab ea, quae concreescere solet, melius, commodiusque separata esset, in sequentem diem rejecta. Quamquam res ipsa in opiatis antevertit; nam quo in vasculo opiata posita erant, in eo statim magna vis sanguinis a sero secreta est, cum contra in aliis conglutinari potius sanguis, & concreescere visus sit. Verum sequenti die Heraclito Manfredio, & Beccario ad observationem accersitis, hæc Stancarius animadvertit.

In eo vasculo, in quo opiata inclusa fuerant, vis seri apparuit a sanguine secreta, non solum tanta, quantam supra dixi, sed multo major; eaque pæne tota in gelatinam concreverat instar Cornu Cervi, vel etiam concreti illius, quod in sanguine illorum, qui pleuritide affecti sunt, solet observari, nam & color ad flavum, quamquam obscurius vergebat, & constitutio ad polyposam fere accedebat, & superficies universa quadam quasi membrana obducta erat, quæ cultri anatomici vel acutissime aciem posset fugere. Quæ omnia eo diligentius animadvertenda sunt, quod non solum opiatorum in sanguine effecta demonstrant, sed etiam quid de illo concreto judicandum sit, quod in sanguine pleuriticorum observatur. In eo vasculo, in quo vitriolum simul, & alumen sanguini admixta erant, is in crassamentum concreverat non admodum durum, & sine ulla seri separatione. In tota superiori facie colorem præ se fere rubrum ferebat, præterquam ea in parte, ad quam pulveres sese extulerant, ubi livida, duriorque concretio instar escharæ apparebat; idemque in fundo observabatur, ubi pulveres maximam partem confederant, quo in fundo licet sanguis non admodum durus esset, obscurus tamen totus erat, grumosusque. Atque hæc quidem alumen, & vitriolum conjunctim effecerant; separatim alia præstiterunt; namque in eo vase, in quod alumen solum conjectum fuerat,

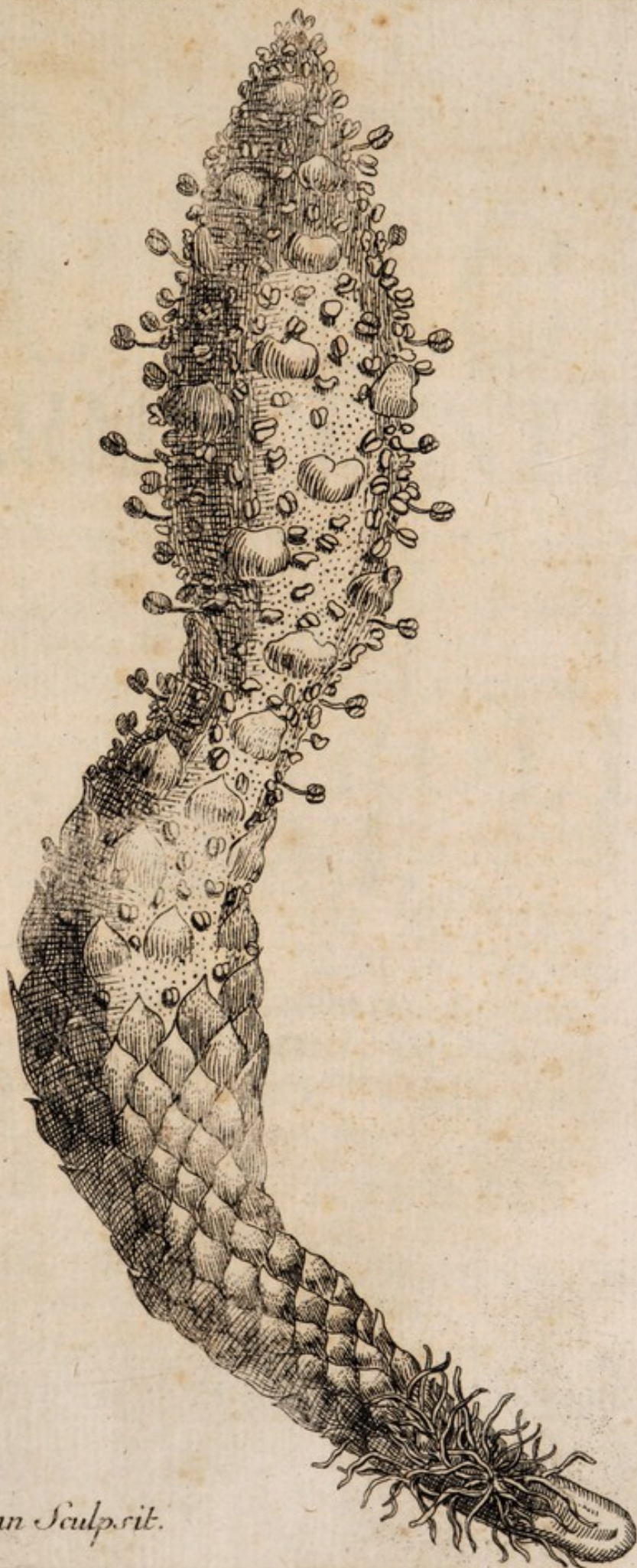
rat, maxima seri vis a crassamento secreta, & crassamentum ipsum obscurum, & durissimum est observatum. In eo vero, in quo vitriolum tantum repositum fuerat, modica seri portio secreta est, crassamentum quasi distractum, divulsisque, & in quamplurimos grumos divisum, quorum non pauci escharæ, quam supra diximus, præ se concretionem ferebant. In eo vasculo, in quo pulvis melitensis fungi continebatur, nihil novi accidit, quod in sanguine e vena misso accidere non oportet. Modicum erat serum, non nihil flavescens, crassamentum consistentiæ mediocris, color vero ab ore vasis usque ad imum sic rutilus, & purpureus, ut hoc certe nomine videretur hic sanguis illi anteponeendus, qui in sexto vase sine ulla pulveris admixtione fuerat conservatus, quique (nisi quod paullo minus seri secretum fuerat, quam e sanguine sano secerni solet) sic fere se habebat, quemadmodum si sanus fuisset.

Hæc omnia profecto ostendunt magnam in sanguine cum ex opiatis, tum ex alumine, vitriolo mutationem sequi, ideoque his assumtis periculum subesse aliquod; ac si parem afferret melitensis fungus mutationem, par sane metus esset in omnibus, sed quando illa mutationem afferunt maximam, hic vero vel nullam, vel ferme nullam, minime dubitandum est, quin sit hic unus ceteris omnibus anteponeendus. Hunc enim inter alia tutissimum esse, & exitus ipse declarat, & ratio ab experimentis ducta confirmat.

Ex dictis & allatis observatorum testimoniis sequitur, quod nulla planta, nulla Medicina, in hunc usque diem detecta magis laudabilem præstiterit effectum, quam hic fungus in variis Morbis evacuatoriis sanguineis, qua propter omni jure dignum censemus specificum officinis nostris medicis, ut frequentius in usum trahatur ad conservationem generis humani.

T A N T U M .

A. Akerman Sculp. sit.

